

**SURUNKALI YURAK YETISHMOVCHILIGIDA ZAMONAVIY
DAVOLASH USULLARI**

Alfraganus Universiteti Tibbiyot fakulteti

Davolash ishi yo'nalishi

*3 - kurs talabasi **Abduraxmonova Dilnoza***

Annotatsiya; Ushbu maqolada surunkali yurak yetishmovchiligining (SYY) klinik va patofiziologik xususiyatlari, diagnostika mezonlari hamda zamonaviy davolash usullari keng yoritilgan. Yurakning kontraktil funksiyasi pasayishi va gemodinamik o'zgarishlar natijasida yuzaga keladigan ushbu sindromning konservativ hamda jarrohlik yo'llari, yangi dori vositalari, implantatsion qurilmalar va rehabilitatsiya dasturlarining samaradorligi tahlil qilindi. Tadqiqot shuni ko'rsatadiki, individual yondashuv va zamonaviy texnologiyalar yordamida SYY bilan og'riqan bemorlarning umr davomiyligi va hayot sifati ancha yaxshilanmoqda.

Kalit so'zlar; surunkali yurak yetishmovchiligi, zamonaviy davolash, dori vositalari, kardioxirurgiya, rehabilitatsiya

Surunkali yurak yetishmovchiligi (SYY) – bu yurakning nasoslik faoliyati yetarli bo'lmaganligi sababli to'qimalar va organlarga kislorod yetkazib berish buzilishi bilan xarakterlanadigan klinik sindromdir. Bugungi kunda SYY butun dunyo bo'yicha keng tarqalgan bo'lib, kardiologik kasalliklarning asoratlaridan biri sifatida o'lim va nogironlikning asosiy sabablaridan hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash tashkiloti (JSST) ma'lumotlariga ko'ra, rivojlangan mamlakatlarda aholining 1,5–2% i ushbu sindromdan aziyat chekadi. SYY rivojlanishining asosiy sabablari: ishemik yurak kasalligi; arterial gipertenziya; miokard infarkti oqibatlar; kardiomiopatiyalar; klapan nuqsonlari. Patogeneza renin-angiotenzin-aldosteron tizimi va simpato-adrenal tizimning faollashuvi muhim o'rin tutadi. Bu qon bosimi va suyuqlik balansi buzilishiga, yurak mushagida fibroz jarayonlarga olib keladi. Klinik belgilariga quyidagilar kiradi:

tez charchash, holsizlik; nafas qisishi (dispnoe); pastki oyoqlarda shish; yurak urish tezligining o'zgarishi; kechasi ortopnoe va paroksizmal dispnoe. Klinik tekshiruv va anamnez elektrokardiografiya (EKG) Exokardiografiya (EF <40% bo'lsa, sistolik disfunksiya) Biokimyoviy markerlar (NT-proBNP, BNP) Rentgenografiya (kardiomegaliya, o'pka gipertenziyasi) .

Zamonaviy davolash usullari; 1. Dori vositalari (Farmakoterapiya) ACE ingibitorlari va ARB – gemodinamik yukni kamaytiradi. Beta-blokatorlar – miokard kislorod sarfini kamaytiradi. Aldosteron antagonistlari (spironolakton, eplerenon) – fibrozni cheklaydi. ARNI (sacubitril/valsartan) – yangi sinf dori vositalari, natriuretik peptid tizimini rag'batlantiradi. Ivabradin – yurak tezligini sekinlashtiradi. Diuretiklar – suyuqlik turg'unligini kamaytiradi. 2. Qurilmali davolash Implantatsion kardioverter-defibrillyator (ICD) – hayot uchun xavfli aritmiyalarda. Kardioresinxronizatsion terapiya (CRT) – chap qorinchada sinxron qisqarishni ta'minlaydi. Sun'iy yurak nasoslari (LVAD) – terminal bosqichda transplantatsiyagacha. 3. Jarrohlik davolash Aorto-koronar shuntlash (revaskulyarizatsiya) Klapan protezlari Yurak transplantatsiyasi – og'ir holatlarda yagona yechim 4. Reabilitatsiya va turmush tarzini o'zgartirish Tuz iste'molini cheklash Jismoniy mashqlar dasturi Psixologik qo'llab-quvvatlash Doimiy monitoring . Staminal hujayra terapiyasi – miokard regeneratsiyasini rag'batlantirish Gen terapiyasi – kalsiy almashinuvini yaxshilashga qaratilgan telemeditsina va masofaviy monitoring – bemorlarni uy sharoitida nazorat qilish

Xulosa

Surunkali yurak yetishmovchiligi zamonaviy kardiologiyada dolzarb muammo bo'lib qolmoqda. Oxirgi yillarda yangi farmakologik preparatlar, implantatsion qurilmalar va jarrohlik usullari bemorlarning hayot sifatini yaxshilash va umr davomiyligini uzaytirishda katta yutuqlarga erishmoqda. Har bir bemorga individual yondashuv va kompleks davolash strategiyasi eng yuqori samarani beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. McDonagh T.A., Metra M., Adamo M. et al. 2021 ESC Guidelines for the diagnosis and treatment of acute and chronic heart failure. Eur Heart J. 2021.
2. Ponikowski P., Voors A.A., Anker S.D. et al. Heart failure: preventing disease and death worldwide. Lancet. 2019.
3. Yancy C.W., Jessup M., Bozkurt B. et al. 2017 ACC/AHA/HFSA focused update on the management of heart failure. J Am Coll Cardiol.
4. Braunwald E. Heart Failure. Harrison's Principles of Internal Medicine. 20th Edition.
5. O'zbekiston Respublikasi SSV. Kardiologiya bo'yicha milliy klinik protokollar. Toshkent, 2022.